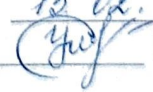

Міністерство освіти та науки України
Білгород-Дністровський фаховий коледж природокористування,
будівництва та комп'ютерних технологій

Затверджую
заступник директора
з навчальної роботи
 Марина ЗАЙЧЕНКО
« 13 » 2025 р.

ПРОГРАМА
та методичні вказівки щодо проведення
кваліфікаційного іспиту
за програмою підготовки освітньо-професійного ступеня
«Фаховий молодший бакалавр»
спеціальності 101 «Екологія»
освітньо-професійної програми «Екологія»

Розглянуто та схвалено на засіданні
циклової комісії агрономічних та
екологічних дисциплін

Протокол № 4 від 13.04. 2025 р.
Голова циклової комісії Наталя Слободян

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	3
1.1 Формування екзаменаційних комісій (ЕК).....	4
1.2 Перелік документів та їх підготовка.....	5
1.3 Розклад кваліфікаційного іспиту та формування студентських груп.....	6
2. Перелік питань з дисциплін, що виносяться на кваліфікаційний іспит.....	6
2.1 Дисципліна «Загальна екологія».....	6
2.2 Дисципліна «Моніторинг довкілля».....	7
2.3 Дисципліна «Охорона навколишнього середовища».....	8
2.4 Дисципліна «Збалансоване природокористування».....	9
2.5 Дисципліна «Економіка природокористування».....	9
2.6 Дисципліна «Природоохоронне законодавство та екологічне право».....	10
3. Складання кваліфікаційного іспиту.....	10
3.1 Порядок підготовки екзаменаційних білетів.....	10
3.2 Порядок проведення консультацій.....	11
3.3 Організація та проведення кваліфікаційного іспиту.....	10
3.3.1 Методичні поради студенту з підготовки відповідей на питання екзаменаційного білета.....	12
3.3.2 Форма проведення кваліфікаційного іспиту.....	13
3.4 Критерії оцінювання знань студентів.....	13
4. Підсумки кваліфікаційного іспиту.....	16
4.1 Оформлення результатів кваліфікаційного іспиту.....	16
4.2 Звіт про результати іспиту.....	16
5. Зразок екзаменаційного білету.....	18
Література.....	19

1. Загальні положення

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра зі спеціальності 101 Екологія на атестацію випускників, яка здійснюється Екзаменаційною комісією, виноситься кваліфікаційний іспит.

Його метою є здійснення об'єктивного контролю ступеня досягнення кінцевих цілей освітньо-професійної підготовки студентів. Особливу увагу необхідно приділяти виявленню знань та вмінь майбутнього фахівця в організації ефективної діяльності та взаємодії людей у сучасних умовах існування.

Кваліфікаційний іспит є продовженням освітнього процесу, складовою частиною завершального етапу підготовки фахових молодших бакалаврів за денною формою навчання.

Важливе значення має виявлення навичок виконання практичних завдань, конкретного аналізу проблемних ситуацій.

Кваліфікаційний іспит виконує і важливу виховну функцію. Вона проявляється у вмінні студента самостійно, логічно й послідовно висловлювати свої переконання, здійснювати самоконтроль та критично оцінювати свої знання і навички.

Кваліфікаційний іспит за умов ґрунтовного аналізу його результатів дозволяє найбільш вичерпно виявити позитивний досвід та недоліки в організації, змісті й методиці підготовки особистості до професійної діяльності.

Це дає можливість визначити конкретні заходи щодо удосконалення викладання як фахових екологічних дисциплін, так і вибіркових, накреслити шляхи поліпшення взаємозв'язку та спадкоємності у їх викладанні.

Отже, кваліфікаційний іспит є засобом всебічного впливу на особистість студента і виконує контрольну, пізнавальну та виховну функції.

Кваліфікаційний іспит проводиться в усній формі, тривалість проведення – 0,5 годин на одного студента.

Кваліфікаційний іспит включає теоретичні питання та практичні завдання, які охоплюють вузлові теми із слідкуючих дисциплін у наступній пропорції:

№ п/п	Назва дисципліни	Кількість годин згідно навчального плану	Кількість теоретичних питань
1	Загальна екологія	120	30
2	Моніторинг довкілля	135	12
3	Охорона навколишнього середовища	195	15
4	Збалансоване природокористування	150	13
5	Економіка природокористування	105	10
6	Природоохоронне	90	10

	законодавство екологічне право	та		
	Всього:		795	90

1.1 Формування екзаменаційних комісій (ЕК).

Прийом кваліфікаційного іспиту здійснюється Екзаменаційною комісією.

Екзаменаційна комісія формується щорічно на період проведення іспиту за спеціальністю з викладацького складу коледжу в кількості трьох осіб на чолі з головою – висококваліфікованим фахівцем з дисциплін, що виносяться на іспит, який має вчений ступінь або звання.

До складу ЕК можуть входити:

- директор Коледжу або заступник директора з навчальної або виховної роботи;
- завідувач відділення;
- голови циклових комісій, провідні викладачі випускаючих циклових комісій.

До складу ЕК додатково можуть входити представники роботодавців та їх об'єднань, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, науково-освітніх та наукових установ, інших організацій.

Персональний склад Екзаменаційної комісії затверджується директором коледжу.

В обов'язки державної екзаменаційної комісії входить:

- перевірка і оцінка теоретичної та практичної підготовки здобувачів освіти, які закінчують IV курс за освітньо-професійним ступенем «фаховий молодший бакалавр» денної форми навчання, з метою встановлення відповідності їх освітнього і професійного рівня до вимог стандарту якості освіти, а також навчальних планів і програм підготовки фахівців;
- вирішення питань про присвоєння випускникам кваліфікації фахового молодшого бакалавра з екології та видачі диплома;
- розроблення пропозицій про вдосконалення освітнього процесу та поліпшення якості освітньо-професійної підготовки фахівців.

Голова ЕК зобов'язаний:

- ознайомитися з організацією освітнього процесу здобувачів фахової передвищої освіти на випусковій цикловій комісії та на циклових комісіях, які забезпечують викладання навчальних дисциплін, що виносяться на атестацію, з вимогами до результатів навчання здобувачів фахової передвищої освіти, що зазначені у відповідній освітньо-професійній програмі, з навчальним планом, засобами діагностики (для екзаменів) та критеріями оцінювання;

- ознайомитися зі звітом про результати роботи ЕК попереднього року та діяльністю випускової циклової комісії щодо усунення недоліків і реалізації пропозицій ЕК;
- дати згоду на використання запропонованих засобів діагностики та критеріїв оцінювання;
- ознайомити всіх членів комісії з їх обов'язками;
- довести до членів ЕК основні завдання та вимоги щодо атестації здобувачів фахової передвищої освіти, критерії оцінювання якості підготовки випускників, розклад роботи ЕК, особливості організації та проведення атестації;
- забезпечити роботу ЕК відповідно до затвердженого розкладу;
- обов'язково бути присутнім під час проведення атестації, на засіданнях під час обговорення результатів атестації та виставленні оцінок, вирішенні питань про присвоєння освітньо-професійного ступеня фахової передвищої освіти та кваліфікації, прийняті рішення про видачу дипломів або відмову в їх видачі (з необхідною аргументацією);
- розподіляти між членами ЕК роботу з перевірки робіт кваліфікаційного іспиту при проведенні його у письмовій формі, з ознайомленням з кваліфікаційними роботами, наданими для захисту, з підготовки окремих питань для звіту ЕК;
- розглядати звернення здобувачів фахової передвищої освіти з питань проведення захисту кваліфікаційних робіт або складання кваліфікаційного іспиту та приймати відповідні рішення;
- контролювати роботу секретаря ЕК щодо підготовки необхідних документів до початку роботи ЕК та оформлення протоколів;
- скласти звіт про результати роботи ЕК та після обговорення його на заключному засіданні подати заступнику директора з навчальної роботи.

1.2 Перелік документів та їх підготовка

ЕК працює у строки, визначені графіком освітнього процесу на поточний навчальний рік, що розробляється на основі навчальних планів підготовки фахових молодших бакалаврів за освітньо-професійними програмами із спеціальностей, який затверджується рішенням педагогічної ради та вводиться в дію наказом директора Коледжу і доводиться до відома випускових циклових комісій до початку навчального року.

Графік роботи ЕК складається завідувачем відділення, затверджується директором Коледжу та оприлюднюється не пізніше ніж за місяць до початку проведення атестації випускників. Атестація проводиться у приміщеннях Коледжу.

У випадку неявки здобувача фахової передвищої освіти на засідання ЕК з поважних причин (раптове захворювання, нещасний випадок, смерть близьких родичів), підтверджених відповідними документами, і перенесенням атестації,

за рішенням голови ЕК, на більш пізній термін, графік роботи ЕК може бути подовжений до 30 січня або 30 червня поточного навчального року.

Документом, що надає дозвіл на допуск здобувача фахової передвищої освіти до складання атестації, є наказ директора Коледжу, яким одночасно затверджується склад екзаменаційних груп з числа здобувачів фахової передвищої освіти, що виконали всі вимоги індивідуального навчального плану і допускаються до проходження атестації.

Завідувачем відділення не пізніше ніж за один день до початку роботи ЕК подаються до ЕК наступні матеріали:

- наказ директора Коледжу про затвердження персонального складу ЕК зі спеціальності;
- графік роботи ЕК, затверджений директором Коледжу;
- списки здобувачів фахової передвищої освіти (за академічними групами), допущених до складання атестації;
- зведена відомість, затверджена директором Коледжу, про виконання здобувачами фахової передвищої освіти індивідуального навчального плану й отримані ними оцінки з теоретичних дисциплін, курсових робіт (проектів), практик тощо протягом усього строку навчання;
- індивідуальні навчальні плани та залікові книжки здобувачів фахової передвищої освіти, допущених до складання атестації.

1.3 Розклад кваліфікаційного іспиту та формування студентських груп.

Розклад проведення кваліфікаційного іспиту складається навчальною частиною коледжу за участю завідувачої відділенням по спеціальності, затверджується заступником директора з навчальної роботи коледжу і доводиться до відома всіх учасників кваліфікаційного іспиту.

Списки навчальних груп складаються завідувачою відділенням по спеціальності відповідно до затвердженого розкладу. Кожна екзаменаційна комісія приймає протягом дня тільки одну студентську групу.

Для складання кваліфікаційного іспиту навчальний частина коледжу закріплює за ЕК постійні аудиторії.

2 Перелік питань з дисциплін, що виносяться на кваліфікаційний іспит

2.1 Дисципліна «Загальна екологія»

1. Поясніть основні екологічні закони, визначить їх суть та наведіть приклади їх застосування у практиці.
2. Розкрийте поняття та надайте характеристику середовищам існування живих організмів.
3. Охарактеризуйте та надайте класифікацію природним ресурсам.
4. Дайте характеристику та класифікацію екологічним факторам, їх впливу на живі організми.

5. Охарактеризуйте статичні та динамічні показники популяції: чисельність, щільність, показники структури, народження, смертність, швидкість росту популяції
6. Розкрити суть пристосовування організмів до природного середовища
7. Розкрийте принцип екологічної толерантності. Вплив лімітуючих факторів на організми.
8. Екологічні явища, стани та процеси.
9. Опишіть методи екології. Методи дослідження систем, техніка збору та обробки інформації. Математичні моделі і моделювання. Екологічне прогнозування та моніторинг.
10. Дайте визначення біоценозу. Охарактеризуйте видову та просторову структури біоценозу.
11. Охарактеризуйте абіотичні екологічні фактори .
12. Дайте характеристику та класифікацію популяції.
13. Охарактеризуйте типи взаємовідношення між організмами.
14. Дайте визначення та характеристику поняттям біоценоз, біотоп, біогеоценоз та екосистема.
15. Дайте характеристику типам екологічних пірамід .
16. Охарактеризуйте виникнення сукцесії та дайте їй характеристику.
17. Охарактеризуйте антропогенні екосистеми : агроекосистеми та урбоекосистеми
18. Охарактеризуйте атмосферу як частину біосфери
19. Дайте характеристику біосфері.
20. Охарактеризуйте гідросферу як частину біосфери
21. Надайте характеристику ноосфері, стадіям еволюції біосфери.
22. Опишіть важливі екологічні проблеми сучасності, їх тенденції.
23. Розкрийте поняття та дайте характеристику екологічним нішам.
24. Надайте характеристику колообігам води та кисню у біосфері.
25. Охарактеризуйте заповідні території України.
26. Дайте характеристику трофічним ланцюгам живлення.
27. Надайте класифікацію та характеристику живим організмам.
28. Дайте характеристику формам та механізмам деградації біосфери, впливу промислового та сільськогосподарського виробництва на біосферу.
29. Надайте характеристику великому та малому колообігам речовин в біосфері.
30. Опишіть основні джерела антропогенного забруднення природного середовища.

2.2 Дисципліна «Моніторинг довкілля»

1. Охарактеризуйте організацію комплексного моніторингу природного середовища.
2. Опишіть програми та пріоритетність спостережень за станом НС.
3. Охарактеризуйте організацію проведення моніторингу атмосферного повітря на постах спостереження.

4. Охарактеризуйте законодавчі акти в галузі моніторингу навколишнього природного середовища.

5. Опишіть види обстеження стану забруднення атмосфери. Санітарно-гігієнічні нормативи контролю рівня забруднення повітря.

6. Опишіть принципи організації мережі пунктів спостережень за поверхневими водними об'єктами.

7. Опишіть проведення моніторингу при забрудненні водних об'єктів. Оцінювання та прогнозування якості води.

8. Охарактеризуйте організація спостережень фонового та загального моніторингу підземних вод.

9. Опишіть організацію мережі моніторингу ґрунтів.

10. Опишіть методи оцінювання небезпеки забруднення ґрунту хімічними речовинами.

11. Надайте характеристику методах біомоніторингу стану навколишнього середовища.

12. Надайте характеристику інформаційному забезпеченню в системі екологічного моніторингу.

2.3 Дисципліна «Охорона навколишнього середовища»

1. Розкрийте шляхи екологізації агропромислового комплексу.

2. Охарактеризуйте вплив забруднення середовища на здоров'я людей.

3. Опишіть нормативні показники та стандарти якості навколишнього середовища.

4. Розкрийте поняття екологічного планування та основних його принципів.

5. Опишіть державне управління у сфері використання та охорони водних ресурсів.

6. Опишіть державне управління у сфері охорони атмосферного повітря.

7. Опишіть державне управління у сфері охорони біорізноманіття та мінеральних ресурсів.

8. Розкрийте систему управління охороною навколишнього середовища на підприємстві.

9. Розкрийте головні напрями екологічної політики України в сучасних умовах.

10. Розкрийте участь України у міжнародному співробітництві в галузі охорони довкілля.

11. Надайте характеристику методам та спорудам очищення стічних вод.

12. Надайте характеристику методам та спорудам очищення газодимових викидів.

13. Екологічний менеджмент у організації структури підприємства

14. Опишіть вплив промислового виробництва на довкілля та надайте загальні рекомендації щодо шляхів зменшення його негативного впливу.

15. Опишіть вплив агропромислового комплексу на довкілля та надайте загальні рекомендації щодо шляхів зменшення його негативного впливу.

2.4 Дисципліна «Збалансоване природокористування»

1. Опишіть основні принципи збалансованого природокористування.
2. Опишіть соціально-економічні наслідки нераціонального природокористування.
3. Опишіть адміністративний та економічний механізми природокористування.
4. Надайте характеристику загальним та регіональним тенденціям природокористування.
5. Надайте характеристику економічним методам покарання за нераціональне природокористування.
6. Опишіть основні принципи та методи охорони і раціонального використання надр.
7. Опишіть заходи щодо раціонального використання та охорони рослинних ресурсів.
8. Опишіть заходи щодо раціонального використання та охорони земельних угідь.
9. Опишіть основні заходи щодо охорони тваринних ресурсів. Таксація рослин та тварин.
10. Опишіть методи раціонального використання мінеральних ресурсів та корисних копалин.
11. Опишіть основні принципи раціонального використання та охорони водних ресурсів України.
12. Червона книга та чорний список видів. Зелена книга України.
13. Дайте характеристику рекреаційним ресурсам Одеської області.

2.5 Дисципліна «Економіка природокористування»

1. Розкрийте поняття економічного збитку та охарактеризуйте методи визначення економічних збитків.
2. Надайте характеристику видам платежів за природні ресурси та функціям плати за природні ресурси.
3. Розкрийте суть визначення ефективності природоохоронних заходів, методика еколого-економічної оцінки проектів.
4. Розкрийте суть та види екологічного податку.
5. Поняття та оцінка ефективності ресурсозбереження.
6. Охарактеризуйте природно-ресурсний потенціал Одещини.

7. Розкрийте сутність фінансово – економічне стимулювання раціонального використання природних ресурсів в Україні.
8. Надайте характеристики фондам охорони навколишнього природного середовища та іншим коштам, що використовуються для охорони природи.
9. Опишіть методи визначення плати за забруднення навколишнього середовища.
10. Розкрийте принципи економічної оцінки природних ресурсів.

2.6 Дисципліна «Основи екологічного права та експертизи»

1. Проаналізуйте право на безпечне навколишнє природне середовище та екологічну безпеку людини і громадянина.
2. Охарактеризуйте поняття й види права природокористування громадян. Визначте право загального та спеціального природокористування громадян.
3. Проаналізуйте поняття «правовий режим використання, відновлення та охорони земель» та охарактеризуйте землю як об'єкт правового регулювання використання, відновлення та охорони земель.
4. Визначте право власності на надра. Правові форми і методи захисту права власності на надра.
5. Вкажіть правові форми та види використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Охарактеризуйте право власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду.
6. Надайте характеристики правовому регулюванню використання та охорони водних об'єктів.
7. Надайте характеристики правовому регулюванню охорони рослинного та тваринного світу.
8. Визначте підстави виникнення зміни та припинення права природокористування.
9. Охарактеризуйте екологічну стандартизацію та нормування.
10. Проаналізуйте види відповідальності за екологічні правопорушення.

2 Складання кваліфікаційного іспиту

3.1 Порядок підготовки екзаменаційних білетів

Підготовка екзаменаційних білетів – одне з найскладніших і відповідальних завдань. При їх формуванні необхідно виходити з того, що кваліфікаційний іспит є комплексним і охоплює шість навчальні дисципліни.

Форма проведення іспиту є комбінованою. Студент усно відповідає на теоретичні питання білета, що передбачає оцінювання засвоєння теоретичного матеріалу і орієнтації його в сучасній екологічній ситуації. Студент може

підготувати усно-письмову відповідь на практичне завдання, що передбачає оцінювання практичних навичок, які набув студент у результаті вивчення кожної дисципліни, яка виноситься на іспит.

Кваліфікаційний іспит проводиться за білетами, складеними відповідно до програми іспиту за кожною дисципліною.

Для проведення кваліфікаційного іспиту сформовано 30 варіантів екзаменаційних білетів. Кожен білет містить три теоретичних питання (з кожної дисципліни) та одне практичне завдання (з будь-якої з шести дисциплін), що дає змогу перевірити теоретичний матеріал та практичні навички студента.

Білету розглядаються та схвалюються цикловою комісією та затверджуються заступником директора з навчальної роботи.

2.2 Порядок проведення консультацій

Організаційна підготовка до кваліфікаційного іспиту проводиться згідно з розпорядженням директора коледжу. Циклова комісія спецдисциплін та завідувача відділенням по спеціальності організовують підготовку до кваліфікаційного іспиту за розробленим планом.

Для підготовки і складання кваліфікаційних іспитів виділяється не менше п'яти навчальних днів.

Напередодні кваліфікаційного іспиту викладачі фахових дисциплін проводять групові консультації відповідно до графіку, складеного завідуючою відділенням.

3.3 Організація та проведення кваліфікаційного іспиту.

Кваліфікаційний іспит проводиться на відкритому засіданні ЕК за участю не менше половини її складу за обов'язкової присутності голови ЕК.

Кожне засідання ЕК оформлюється протоколом. Протокол складається в одному примірнику. Без підписів голови комісії та членів ЕК, які були присутні на засіданні, протокол вважається недійсним.

При проведенні кваліфікаційного іспиту в усній формі на одному засіданні ЕК атестується не більше 12 здобувачів фахової передвищої освіти, а при письмовій формі – допускається проведення атестації не більше 30 осіб одночасно. Тривалість усного кваліфікаційного іспиту для одного здобувача фахової передвищої освіти не повинна перевищувати 0,5 години, письмового – 3 годин. Загальна тривалість кваліфікаційного іспиту не повинна перевищувати шести академічних годин на день.

При проведенні кваліфікаційного іспиту в усній формі кожний член ЕК оцінює відповідь здобувача фахової передвищої освіти з кожного запитання у балах згідно з критеріями оцінювання за 4-бальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». Якість відповідей здобувача фахової

передвищої освіти на додаткові запитання членів ЕК має враховуватися при оцінюванні запитань екзаменаційного білета.

Після закінчення кваліфікаційного іспиту, на закритому засіданні ЕК, визначається середній бал оцінок членів ЕК з кожного запитання. Сума цих середніх балів, відповідно до таблиці 1, переводиться в оцінки шкал: національної та ЄКТС. Результати атестаційного екзамену в усній формі голова ЕК оголошує здобувачам фахової передвищої освіти у день складання кваліфікаційного іспиту.

При проведенні кваліфікаційного іспиту в письмовій формі голова ЕК обов'язково має бути присутнім при виконанні здобувачами фахової передвищої освіти кваліфікаційної роботи. Після її закінчення голова ЕК розподіляє роботи здобувачів фахової передвищої освіти для перевірки членами ЕК. Кожну роботу перевіряє один член ЕК. Оцінювання виконується згідно з критеріями оцінювання. Голова ЕК обов'язково має перевірити кваліфікаційні роботи, які оцінені на «відмінно», а також вибірково декілька інших кваліфікаційних робіт здобувачів фахової передвищої освіти. Результати письмового кваліфікаційного іспиту голова ЕК оголошує здобувачам фахової передвищої освіти після перевірки робіт, але не пізніше наступного дня.

Рішення ЕК про оцінку результатів складання кваліфікаційного іспиту, а також про видачу випускникам дипломів (дипломів з відзнакою), отримання освітньо-професійного ступеня фахової передвищої освіти та здобуття певної кваліфікації приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів ЕК, які брали участь у її засіданні.

При однаковій кількості голосів голова ЕК має вирішальний голос.

Здобувач фахової передвищої освіти, який при складанні кваліфікаційного іспиту отримав незадовільну оцінку, відраховується з Коледжу і йому видається академічна довідка.

3.3.1 Методичні поради студенту з підготовки відповідей на питання екзаменаційного білета

Отримавши екзаменаційний білет, студент знайомиться із змістом питань, визначає місце кожного з них у загальній структурі фахової підготовки. Студенту надається можливість користуватися довідковою літературою.

Готуючи відповідь на питання екзаменаційного білета, студент повинен визначити логіку відповіді на питання, скласти розгорнутий план відповіді у формі окремих тез, враховуючи при цьому зміст відповідних першоджерел та практичних матеріалів.

Відповідаючи на четверте питання, студент надає розгорнуте розв'язання практичного завдання зі змістовним висновком.

Якщо студенту незрозумілі сформульовані у білеті питання або умова практичного завдання, він має право звернутися за поясненням до членів екзаменаційної комісії.

3.3.2 Форма проведення кваліфікаційного іспиту

До початку іспита група студентів, які за розкладом складають його у цей день, запрошується в аудиторію, де відбувається засідання ЕК.

Голова комісії вітає студентів з початком кваліфікаційного іспиту, знайомить їх зі складом ЕК і коротко пояснює порядок роботи.

Найголовніша частина іспиту – заслуховування комісією відповідей здобувачів освіти. Якщо останній відхиляється від сформульованих у білеті питань, членам комісії необхідно спрямувати відповідь здобувача освіти у правильне русло. Члени комісії мають право задавати уточнюючі й додаткові питання. Однак методично доцільно робити це після відповідей здобувача освіти на всі питання екзаменаційного білета.

Якщо студент допускає у відповіді помилки, його треба негайно поправити. При необхідності можна супроводжувати свої зауваження короткими поясненнями, щоб запобігти можливим повторенням аналогічних помилок у наступних відповідях студента.

Додаткові питання члени комісії задають на кваліфікаційному іспиті за таких обставин:

- відповідь студента недостатньо повна, позбавлена логічності й визначеності;
- у відповіді допущені суттєві помилки;
- виникають сумніви щодо оцінки знань студента.

Уточнюючі й додаткові питання потрібно чітко формулювати. Члени комісії повинні пам'ятати про необхідність підтримки на екзамені невимушеної, доброзичливої атмосфери, яка сприятиме спокійній підготовці студентів до відповідей.

Разом з тим важливо органічно поєднувати на державному екзамені високу вимогливість і об'єктивність в оцінках, індивідуальний підхід до студентів при визначенні рівня їх знань.

3.4 Критерії оцінювання знань студентів

Результати кваліфікаційного іспиту оцінюються за 4-бальною шкалою. Остаточна оцінка визначається як середньоарифметичне з оцінок за кожне з чотирьох питань екзаменаційного білету.

Результати складання атестації можуть оцінюється в 100-бальній шкалі і переводитися у національну шкалу: «відмінно», «добре», «задовільно» і «незадовільно» згідно з таблицею 3.4.1.

Таблиця 3.4.1

Співвідношення між балами студента за 100-бальною шкалою, отриманими при складанні атестації і національними оцінками

Бали отримані здобувачем фахової передвищої освіти	Національні оцінки
---	--------------------

90 – 100	відмінно
74 – 89	добре
60 – 73	задовільно
0 – 59	незадовільно

Рішення ЕК про оцінку знань, виявлених при складанні атестації, а також про присвоєння здобувачам фахової передвищої освіти кваліфікації та видання випускникам дипломів (дипломів з відзнакою) приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь в її засіданні. За однакової кількості голосів голос голови ЕК є вирішальним.

Примітка: Повторне складання (перескладання) атестації з метою підвищення оцінки не дозволяється.

Критерії оцінювання відповіді на теоретичні питання

Відповідь на питання, яка **оцінюється 5 балів**, повинна відповідати таким вимогам:

- розгорнутий, вичерпний виклад змісту зазначеної у питанні теми;
- повний перелік категорій та законів, необхідних для розкриття змісту питання;
- виявлення творчих здібностей щодо розуміння, викладення й використання навчально-програмного матеріалу;
- здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення;
- уміння користуватися методами наукового аналізу явищ та процесів;
- демонстрація здатності висловлювати та аргументувати своє ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;
- використання актуальних фактичних та статистичних даних, які підтверджують тези відповіді на питання;
- знання необхідних законів і нормативних актів України, міжнародних та міждержавних угод з обов'язковим на них посиланням під час розкриття питань, які цього потребують;
- засвоєння основної та додаткової літератури.

Відповідь на питання оцінюється **4 балами**, якщо:

- зміст питання розкритий в цілому правильно, з дотриманням зазначених вимог, але зроблені незначні помилки.
- відповідь не містить конкретних практичних прикладів, порівняльного аналізу.

Відповідь на питання оцінюється **3 балами**, якщо:

- питання розкрито в цілому правильно, з дотриманням зазначених вимог, але допущені значні помилки;
- студент при відповіді на питання відтворив основний навчальний матеріал та володіє елементарними знаннями з фахової дисципліни

Відповідь на питання оцінюється **2 балами**, якщо:

- висновки, зроблені під час відповіді, не відповідають правильним чи загальновизнаним при відсутності аргументованих доказів протилежного;
- характер відповіді дає підставу стверджувати, що студент, який складає екзамен, неправильно зрозумів зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповів на нього по суті, допустивши грубі помилки.

Критерії оцінювання виконання практичного завдання

Практичне завдання оцінюється **5 балами**, якщо студент виконав такі вимоги:

- повністю засвоїв алгоритм виконання практичного завдання та продемонстрував вірне рішення;
- правильно подав теоретичне обґрунтування виконаного завдання;
- вміє доводити і відстоювати свої погляди, відповідати на додаткові питання.

Виконання практичного завдання оцінюється **4 балами**, якщо:

- завдання виконане в цілому правильно, з дотриманням зазначених вимог, але студент допустив окремі несуттєві помилки.

Виконання завдання оцінюється 3 балами, якщо:

- при розкритті змісту виконаного завдання відповідь студента неповна, на рівні репродуктивного мислення;
- допущені окремі помилки, які призвели до викривлення кінцевого результату;

Виконання практичного завдання оцінюється **3 балами**, якщо:

- виконане завдання не містить чотирьох із семи пунктів, зазначених у вимогах, які потрібні для вичерпної відповіді на питання;
- знання студента нижчі від мінімуму навчальної програми;
- у студента відсутнє розуміння другорядних питань з дисципліни;
- на окремі додаткові питання студент дає неповні відповіді.

Виконання завдання оцінюється **2 балами**, якщо:

- практичне завдання не виконане;
- студент не вміє використовувати теоретичні знання для аналізу практичних ситуацій.

4. Підсумки кваліфікаційного іспиту

4.1 Оформлення результатів іспиту.

Рішення про оцінку знань здобувачів освіти приймається екзаменаційною комісією на закритому засіданні відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. За умов рівної кількості голосів вирішальним є голос голови.

Результат екзамену визначається за 4-бальною шкалою, яка розраховується як середньоарифметична оцінка, отриманих за кожне з чотирьох питань білета.

Студентам, які не склали кваліфікаційний іспит з поважних причин, підтверджених документально, наказом директора коледжу може бути продовжений строк навчання до наступного терміну роботи державної комісії із складанням державних екзаменів, але не більше, ніж на один рік.

Студент, який отримав незадовільну оцінку за результатами складання комплексного державного екзамену, підлягає відрахуванню з коледжу.

Протоколи засідання екзаменаційної комісії, індивідуальні навчальні плани здобувачів освіти з проставленими в них оцінками підписуються головою і членами комісії.

Результати іспиту оголошуються студентам у день його проведення після оформлення протоколів екзаменаційної комісії. При цьому дається загальна оцінка відповідей студентів, відзначаються найбільш яскраві з них, характеризується рівень фахової підготовки студентів.

4.2 Звіт про результати екзамену

За підсумками роботи Екзаменаційної комісії її голова складає звіт. Орієнтовний варіант структури та змісту звіту щодо атестації здобувачів фахової передвищої освіти наведено у додатку А.

За будь-якої форми атестації здобувачів фахової передвищої освіти у звіті мають бути відображені її результати з аналізом рівня підготовки випускників, його відповідності вимогам Стандартів фахової передвищої освіти. Вказуються недоліки, допущені у підготовці випускників і надаються пропозиції щодо їх усунення. Обов'язково висвітлюється актуальність тематики дипломних проєктів та їх відповідність профілю спеціальності. Оцінюється якість виконання дипломних проєктів, відповідність прийнятих рішень сучасному стану науки, техніки та виробництва, стан і рівень керівництва, якість і повнота відгуків і

рецензій. Відзначаються проекти, які мають практичну цінність для підприємств і організацій, закладів освіти. Наводяться рекомендації щодо подальшого навчання здобувачів фахової передвищої освіти або їх подальшої професійної діяльності. Висвітлюються позитивні та негативні сторони в організації роботи ЕК, забезпеченість діяльності ЕК необхідними матеріалами тощо.

У звіті надаються пропозиції щодо:

- поліпшення якості підготовки здобувачів фахової передвищої освіти;
- усунення недоліків в організації проведення захисту кваліфікаційних робіт і проведення кваліфікаційних іспитів за освітньо-професійною програмою із спеціальності;
- можливості публікації основних положень кваліфікаційних робіт, їх використання в освітньому процесі, а також на підприємствах, в установах і організаціях;
- надання здобувачам фахової передвищої освіти освітньо-професійного ступеня фахової передвищої освіти, рекомендації щодо продовження навчання на наступному рівні вищої освіти.

Звіт про роботу ЕК обговорюється та затверджується на її заключному засіданні і підписується головою комісії.

Звіт подається заступнику директора з навчальної роботи Коледжу у двох примірниках після закінчення роботи ЕК.

Результати роботи, пропозиції та рекомендації ЕК обговорюються на засіданнях випускових циклових комісій, засіданнях методичної та педагогічної рад Коледжу.

Протоколи засідання ЕК заступник директора з навчальної роботи Коледжу передає в архів Коледжу після закінчення роботи ЕК, де вони зберігаються відповідно до вимог чинного законодавства.

13.Зразок екзаменаційного білету

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛГОРОД-ДНІСТРОВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ,
БУДІВНИЦТВА ТА КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Кваліфікаційний іспит
Спеціальність 101 Екологія
"Прикладна екологія"
ОПП Екологія

Затверджую
Заступник директора
з навчальної роботи
_____Марина ЗАЙЧЕНКО

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Теоретичні питання:

1. Розкрийте основні екологічні закони, визначить їх суть та наведіть приклади їх застосування у практиці.
2. Розкрийте шляхи екологізації агропромислового комплексу.
3. Опишіть соціально-економічні наслідки нерационального природокористування.

Практичне питання:

4. Визначити масу CO_2 , яка поглинається деревиною при створенні приросту деревини кедру, рівного $10,7 \text{ м}^3/\text{га} \cdot \text{рік}$.

Розглянуто та схвалено на засіданні
циклової комісії агрономічних та екологічних дисциплін
Протокол № _____ від _____ 2025 р.
Голова циклової комісії _____ Наталя Слободян

Підпис екзаменатора _____

Література

1. Боголюбов В.М., Сафранов Т.А. Моніторинг довкілля: підручник. – Київ: Гельветика, 2020. – 530 с
2. Моніторинг довкілля: підручник / [Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мокін В. Б. та ін.]; за ред. проф. В.М. Боголюбова. Вид. 2-ге, переробл. І доповн. – Київ: НУБіПУ, 2018. – 435 с
3. Клименко М.О. Моніторинг довкілля, 2-е видання: доповнене та перероблене : підручник / М. О. Клименко, А. М. Прищеп, Н. М. Вознюк. — Київ : НУВГП, 2023. — 360 с.
4. Моніторинг довкілля: курс лекцій і практичні завдання / укладачі: Блінкова О. І., Березенко К. С. – Полтава: ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2023 – 167 с.
5. Савчук Л.А. Заповідна справа: Конспект лекцій. / Людмила Анатоліївна Савчук. – Луцьк :ПП Іванюк В.П. 2022. – 60 с.
6. Андронов В.А. Заповідна справа: навч. посіб. / В.А. Андронов, Є.О. Варивода, Г.В. Тітенко. – Х.: НУЦЗУ, 2015. – 204 с.
7. Климчик О. М. Урбоекологія : навч.-метод. посіб. / Ольга Миколаївна Климчик ; Житомир. нац. агроєколог. ун-т. – Херсон : Олді- Плюс, 2019.
8. Власенко І.А., Півоваров О.А., Трус І.М., Іванченко А.В. Урбоекологія . Дніпро: Акцент ПП, 2017, 309с.
9. Урбоекологія : підручник / А. П. Войницький [та ін.] ; за заг. ред. проф. В. В. Мойсієнко ; Житомир. нац. агроєкол. ун-т. - Житомир : ЖНАЕУ, 2015. - 267 с.
10. Маленко Я.В. Загальна екологія: навчальний посібник / Маленко Я.В., Ворошилова Н.В., Кобрюшко О.О., Перерва В.В. - Кривий Ріг: КДПУ, 2023. 231 с.
11. Екологія агросфери: підручник / О.І. Фурдичко, О.І. Дребот, О.С. Дем'янюк, Є.Д. Ткач, А.А. Бунас. – Київ: ДІА, 2022. – 336 с.
12. Обіюх Н. М. Природоохоронне законодавство та екологічне право: методичні вказівки і завдання для підготовки до практичних занять здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОП «Екологія» спеціальності 101 «Екологія». Біла Церква : БНАУ, 2023. 55 с.
13. Поводження з відходами: Курс лекцій. Для студентів денної форми навчання. Спеціальність 101 «Екологія» Освітньо-кваліфікаційний ступінь «магістр». / Укладач: О.В. Рибалова. – Х: НУЦЗУ, 2016. - 530 с.
14. .Основи метрології та засоби вимірювань: Навч. посіб. / Д. М. Нестерчук, С. О. Квітка, С. В. Галько. – Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2017. – 256 с.

15. Салухіна Н. Г., Язвінська О. М. Стандартизація та сертифікація товарів та послуг. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 426с.
16. Екологічне право України : курс лекцій / за ред. д-ра юрид. наук, проф. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ» ОЮА» Каракаша І. І. – Одеса : 2020. – 321 с.
17. Екологічне право: навчально-методичний посібник для студентів денної та заочної форми навчання / Демчук Т.І., Борденюк О.В., Шелудяков Р.С. Чернівці, 2021. 100 с
18. Економіка природокористування: навчальний посібник – Каменець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. 252 с
19. Економіка природокористування: конспект лекцій – О.А. Караїм - Луцьк: Вежа, 2018. 124 с 3. Економіка довкілля і природних ресурсів: навчальний посібник за заг. ред. П.Т. Бубенка ХНУМГ ім. Бекетова – Харків: ХНУМГ, 2014. 280 с
20. Гончаренко М. С., Бойчук Ю. Д. Екологія людини: Навчальний посібник / За ред. Н. В. Кочубей. – 2-ге вид. випр. і допов. Суми: ВТД «Університетська книга», 2019. – 391 с.